

จริยธรรมธุรกิจอุตสาหกรรม

ความหมาย

ความหมายของจริยธรรมธุรกิจอุตสาหกรรม (Business Industrial Ethics) คือ ธรรมที่ต้องปฏิบัติในอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรม ทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมการผลิตและการให้บริการหรือข้อปฏิบัติที่จะให้สำเร็จประโยชน์หรือบรรลุเป้าหมายได้ ในการดำเนินการทางธุรกิจอุตสาหกรรมทุกประเภท อย่างเป็นรูปธรรมและมีผลอย่างชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ความเป็นมา

จริยธรรมในงานธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นประเด็นที่จะต้องนำมาพิจารณาและดำเนินการในการทำธุรกิจอุตสาหกรรมโดยทั่วไป การนำประเด็นทางจริยธรรมมาสู่การปฏิบัติเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่สังคมจะต้องให้ความสำคัญ และจะต้องนำจริยธรรมไปใช้กับธุรกิจอุตสาหกรรม เพราะผลกระทบที่เกิดจากการขาดจริยธรรม ทำให้เกิดปัญหาขึ้นอย่างกว้างขวางและรุนแรง ในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา สภาพแวดล้อม ทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งความหมายของจริยธรรมธุรกิจอุตสาหกรรมขอแยกให้ความหมายออกเป็น 3 คำคือ จริยธรรมธุรกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายคำว่าจริยธรรมและธุรกิจอุตสาหกรรมและคำที่เกี่ยวข้องไว้ว่า **จริยธรรม** เป็นธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ , ศีลธรรม , กฎศีลธรรม ส่วนคำว่า **ธุรกิจ** คือการงานประจำเกี่ยวกับอาชีพค้าขายหรือ

กิจกรรมอื่นที่สำคัญและไม่ใช้ราชการ การประกอบกิจการในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม การบริหาร หรือกิจการอย่างอื่น เป็นการค้า ส่วนคำว่า**อุตสาหกรรม**เป็นกิจกรรมที่ใช้ทุนและแรงงาน เพื่อผลิตสิ่งของ หรือจัดให้มีบริการ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากความเป็นมาและความหมายของจริยธรรมธุรกิจอุตสาหกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าจะให้เกิดผลในทางปฏิบัติตามความหมายจะต้องนำหลักธรรมมาใช้ ดังที่พระธรรมโกษาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้กล่าวถึงหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ ความพอใจในสิ่งนั้น วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น จิตตะ ความเอาใจใส่ในสิ่งนั้น และวิมังสา ความสอดส่องค้นคว้าในสิ่งนั้น จึงจะทำให้มีธรรมหรือข้อปฏิบัติ เพื่อให้เกิดจริยธรรมในธุรกิจอุตสาหกรรมได้ อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

บทบาทของจริยธรรมธุรกิจอุตสาหกรรม

นักธุรกิจอุตสาหกรรม เป็นอาชีพที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับชาติ และระดับโลก ถ้าผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมขาดจริยธรรม หรือไม่มีธรรมในการประกอบอาชีพก็จะเกิดผลกระทบอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับบุคคลจนถึงระดับโลก ดังที่เกิดเหตุการณ์และวิกฤติอยู่ทั่วโลกในปัจจุบันและจะรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โรคที่เกิดจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งธรรมชาติ เช่นแหล่งน้ำ หรือในชั้นบรรยากาศทำให้เกิดผล

กระทบและความเสียหายอยู่โดยทั่วไป ซึ่งวิฑูรย์ สิมะโชคดี (2543:11) ได้กล่าวถึงจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมไว้ ดังนี้

1. ต้องมีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ
2. ต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
3. ต้องมีความรับผิดชอบต่อในการติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการ
4. ต้องมีความรับผิดชอบต่อในการแข่งขันทางธุรกิจอุตสาหกรรม
5. ต้องมีความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค
6. ต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้แรงงาน
7. ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจะต้องมีจรรยาบรรณดังกล่าวข้างต้นแล้วธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องตระหนักในเรื่องจริยธรรมซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อหรือมีความตระหนักในประเด็นจริยธรรมและปฏิบัติอย่างน้อย 6 บทบาทหลัก คือ

1. บทบาทที่มีต่อลูกค้าหรือผู้รับบริการ ซึ่งในยุคปัจจุบันลูกค้าสำคัญที่สุด ซึ่งองค์การการค้าโลก (World Trade Organization:WTO) โดยองค์การว่าด้วยมาตรฐานระหว่างประเทศ (International Organization Standard:ISO) ได้ระบุไว้เป็นลำดับต้นว่าต้องให้ความสำคัญกับลูกค้า ในทางปฏิบัติ ผู้ประกอบอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมไม่ว่าด้านการผลิตสินค้าหรือการให้บริการจะต้องปฏิบัติต่อลูกค้าดังนี้

- 1.1 ขายสินค้าหรือให้บริการแก่ลูกค้าในราคาที่ยุติธรรมไม่ค้ากำไรเกินควร มีความเหมาะสม
- 1.2 ให้ความสำคัญกับลูกค้าโดยเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ
- 1.3 ขายหรือให้บริการแก่ลูกค้าด้วยสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพตามที่ตกลง หรือแจ้งไว้เช่น ราคา ปริมาณ น้ำหนัก เวลา เป็นต้น

1.4 ไม่กระทำการใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการบีบบังคับหรือควบคุมการตัดสินใจของลูกค้า ต้องให้ลูกค้ามีอิสระในการเลือกและตัดสินใจ

1.5 ไม่กระทำการใดๆ ที่ทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้น เช่นการกักตุน การเก็งกำไร อันเป็นเหตุให้ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเดือดร้อน

1.6 ไม่กระทำการใดๆ อันเนื่องมาจากสินค้าหรือธุรกิจอุตสาหกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจของลูกค้าหรือผู้รับบริการ

2. บทบาทที่มีต่อคู่แข่ง หรือผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมด้วยกัน ซึ่งในปัจจุบันเต็มไปด้วยการแข่งขันอย่างรุนแรง แม้จะมีองค์การการค้าโลกดูแลแต่ก็ยังมีการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นอยู่โดยทั่วไป ดังนั้น นักธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีจริยธรรมจะต้องปฏิบัติต่อคู่แข่ง ดังนี้

2.1 ต้องไม่มีการกลั่นแกล้งให้ร้ายป้ายสีคู่แข่งขั้นไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เช่นการตัดราคา การทุ่มตลาด หรือการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ

2.2 ต้องร่วมมือกันในการแข่งขันอย่างเป็นธรรมด้วยการเสนอสินค้า หรือบริการใหม่ คือแข่งขันในด้านการผลิตหรือการให้บริการที่มีคุณภาพ อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคและสภาพแวดล้อม ช่วยกันใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและยั่งยืน

3. บทบาทที่มีต่อพนักงาน ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องให้ความสำคัญกับคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในธุรกิจอุตสาหกรรม แม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีจะทันสมัยและก้าวหน้าสามารถนำเครื่องมือเครื่องจักรมาใช้แทนคนได้มากมาย และข่าวการปลดพนักงานจะมีให้ปรากฏอยู่บ่อยๆ เพื่อผู้ประกอบการจะได้ลดต้นทุนและควบคุมง่าย แต่พนักงานก็ยังคงมีความจำเป็นและผู้ประกอบการที่มีจริยธรรมจะต้องปฏิบัติกับพนักงานด้วยการให้ความสำคัญ คือ

3.1 ต้องให้ค่าจ้างแรงงานและจัดสวัสดิการที่เหมาะสมและเป็นธรรม มีความมั่นคงในชีวิต และมีความปลอดภัยในการทำงาน

3.2 ให้ความสำคัญกับพนักงานอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมปราศจากอคติ พิจารณาการทำงานจากผลงานและความสามารถในการทำงาน

3.3 เคารพสิทธิในความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกันให้ความเชื่อถือไว้วางใจกัน

3.4 สนับสนุนให้พนักงานมีการพัฒนาตนเอง เช่นด้านความรู้ ทักษะในการทำงาน และโอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพของพนักงาน

4. บทบาทที่มีต่อสังคม นักธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีจริยธรรมจะต้องไม่ประกอบอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

4.1 ไม่ประกอบอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่สังคม หรือธุรกิจที่ส่งเสริมอบายมุข เช่น การพนัน การค้ำมนุษย์ ยาเสพติด หรือสนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย เช่น รับซื้อของโจร การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ แหล่งแร่ธรรมชาติ

4.2 ไม่ประกอบอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดมลภาวะและทำลายสิ่งแวดล้อมจะต้องจัดให้มีการกำจัดและป้องกันที่ดี เช่น การปล่อยน้ำเสีย กลิ่น เสียง และวัตถุมีพิษออกไปทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.3 ให้ความสำคัญกับสังคมและชุมชน เช่น การส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนหรือสังคมมีการพัฒนา สนับสนุนให้คนในสังคมและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างสร้างสรรค์และเป็นธรรม

5. บทบาทที่มีต่อหน่วยงานของรัฐ ในฐานะที่ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ ซึ่งบทบาทของรัฐในปัจจุบันและใน

อนาคตจะลดบทบาทจากผู้ควบคุมไปเป็นผู้กำกับและสนับสนุนผู้ประกอบการมากยิ่งขึ้น เพื่อความสะดวกและคล่องตัวในการประกอบอาชีพและสามารถแข่งขันได้ในตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้นเมื่อรัฐลดบทบาทการควบคุมผู้ประกอบการจึงควรจะต้องมีจริยธรรม และให้ความสำคัญกับจริยธรรมมากขึ้นโดยดำเนินการ ดังนี้

5.1 ไม่ให้ หรือ สนับสนุน ให้มีการติดสินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อประโยชน์แก่ธุรกิจของตน

5.2 ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเช่นกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผลประโยชน์หรือค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายแก่รัฐ เช่น ภาษี ค่าสัมปทาน หรือผลประโยชน์อื่นใดอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

5.3 ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานของรัฐในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองของรัฐ โดยการทำหน้าที่ในการให้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น การให้การศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิตของพลเมืองของรัฐ หรือการใช้สิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญของพนักงานเป็นต้น

6. บทบาทต่อนักธุรกิจอื่นที่ไม่ใช่ธุรกิจคู่แข่งในงานอุตสาหกรรม ต้องให้ความสำคัญแก่นักธุรกิจอุตสาหกรรมอื่นๆ อย่างมีความยุติธรรมให้การสนับสนุนส่งเสริมและให้ความร่วมมือในด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมโดยรวม

บทบาททั้ง 6 ที่กล่าวข้างต้นผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมให้ได้ เช่น การเข้าสู่ระบบคุณภาพ ISO 9000, ISO 14000, ISO 18000 ซึ่งระบบมาตรฐานทั้ง 3 เป็นหลักประกันให้กับผู้เกี่ยวข้องได้ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องนำหลักการและบทบาททางจริยธรรมมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายดังได้กล่าวมาแล้ว

การปลูกฝังและการสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรม

เป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกทางจริยธรรม ดังเช่นพระปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวันที่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ ได้ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ว่าจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของปวงชนชาวไทย จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับธรรมหรือจริยธรรมอย่างสูงยิ่ง และทรงเคร่งครัดในการดำเนินพระราชกรณียกิจทั้งปวงตลอดระยะเวลาที่ทรงครองราชย์มายาวนานกว่า 60 ปี และโดยเฉพาะเรื่องจริยธรรมหรือจรรยาบรรณดังตัวอย่างพระบรมราชาวาทีที่พระราชทานเนื่องในงานพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2540 ไว้ดังนี้

...การงานทุกอย่างทุกอาชีพ ย่อมจะมีจรรยาบรรณของตนเอง จรรยาบรรณนั้นจะบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตามแต่ก็เป็นสิ่งที่ยึดถือกันว่าเป็นความดีงามที่คนในอาชีพนั้นพึงประพฤติปฏิบัติ หากผู้ใดล่วงละเมิดก็อาจก่อให้เกิด ความเสียหายทั้งแก่บุคคล หมู่คณะ และส่วนรวมได้ เหตุนี้ผู้ปฏิบัติงานในทุกสาขาอาชีพ นอกจากจะต้องมีความรู้ในสาขาของตน อย่างลึกซึ้ง ชัดเจนและศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอแล้ว ยังจะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณในวิชาชีพของตน ทั้งข้อที่ควรปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติอย่างเคร่งครัดด้วย จึงจะสามารถประพฤติตนปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ ได้ รับความเชื่อถือยกย่องในเกียรติ ในศักดิ์ศรีและในความสามารถด้วยประการทั้งปวง...

จิตสำนึกทางจริยธรรมโดยเฉพาะในธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องปลูกฝังและสร้างให้เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้นไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของกิจการทั้งหลายบุคคล

ผู้เกี่ยวข้องภาครัฐ การสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นให้ได้จึงจะทำให้คน สัตว์ สิ่งแวดล้อมอยู่รอดได้ เพราะการประกอบอาชีพของธุรกิจอุตสาหกรรมเป็นเรื่องที่มีผลประโยชน์หวังผลกำไรและผลตอบแทนสูงสุด ถ้าผู้ประกอบการขาดจริยธรรมก็จะเกิดผลเสียหายร้ายแรงอย่างกว้างขวางดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันเป็นปัญหาวิกฤติสุขภาพของประชาชน วิกฤติสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ประกอบอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องสร้างพลังทั้งร่างกายและจิตใจให้เกิดขึ้นก่อนจึงจะปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของจริยธรรมได้ ดังที่พระเทพโศภณ (ประยูรธมฺมจิตโต 2548:27) ได้กล่าวจะต้องยึดหลักธรรมเป็นพลัง 4 ประการคือ

1. ปัญญาพละ กำลังแห่งความรู้เรื่องตนเอง เรื่องคน เรื่องงาน
2. วิริยะพละ กำลังแห่งความขยันที่จะปลูกใจตนเองและคนอื่นตลอดเวลาและต่อเนื่อง
3. อดวิชชพละ กำลังแห่งความสุจริตที่ปราศจากรู้อั่วแห่งชีวิตอันเกิดจากอบายมุข
4. สังคหะพละ กำลังแห่งมนุษยสัมพันธ์ที่ประสานใจคนร่วมงานเข้าด้วยความโอบอ้อมอารี วิจิไพเราะสงเคราะห์ ประชาชนและวางตนพอดี

จากพลังทั้ง 4 ถ้าผู้ประกอบการได้น้อมนำมายึดถือและปฏิบัติก็จะทำให้เป็นหลักประกันได้ว่าผู้ประกอบการนั้นใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม หรือมีจรรยาบรรณในอาชีพของตนไม่ว่าจะเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุดิบของหรือการทำธุรกิจบริการ เนื่องจากจริยธรรมเป็นการแสดงออกที่มีผลทางจิตใจซึ่งเป็นนามธรรม ดังนั้นการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกจึงเป็นเรื่องยากที่จะทำให้เกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นๆ ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา และสถานที่ทำงาน ในสังคมบางประเทศที่ตระหนักและให้ความสำคัญแก่จริยธรรมอย่างสูง เช่น ประเทศอังกฤษ แม้แต่รัฐธรรมนูญ

ก็มีได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่ยึดถือหลัก จารีตประเพณีนิยมสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด และ บุคคลในสังคมของอังกฤษตระหนักและให้ความสำคัญกับจริยธรรมไม่ว่าด้านการเมือง การ ประกอบธุรกิจหรือวิถีชีวิตของประชาชน ซึ่ง ประเทศอังกฤษได้มีการสร้างจิตสำนึกและปลูกฝัง จริยธรรมแก่พลเมืองดังที่ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (2549:10) ได้กล่าวถึงการปลูกฝังคตินิยมให้แก่คน อังกฤษตั้งแต่วัยเยาว์ไว้ 7 ประการคือ

1. สัจจะ การพูดความจริง (truth)
2. ความซื่อสัตย์ สุจริต (honesty)
3. ความระลึกในหน้าที่ (sense of duty)
4. ความอดกลั้น (patience)
5. ความเป็นธรรม (fair play)
6. เมตตาธรรม (kindness)
7. ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (consider for others)

ถ้าคนได้ซึมซับคตินิยมทั้ง 7 ประการข้างต้น นี้ก็เป็นหลักประกันได้ว่าไม่ว่าจะไปอยู่ที่ใด ประกอบ อาชีพการงานใดก็จะต้องทำหลักจริยธรรมมาใช้กับ งานและอาชีพของตนอย่างแน่นนอน **ในประเทศ อินเดียซึ่งเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีพลเมือง มากที่สุดในโลก** คือ เกินหนึ่งพันล้านคน แต่คน อินเดียที่สามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขพอสมควร และมีการพัฒนาที่ก้าวหน้า พัฒนาอย่างดี ซึ่งคน อินเดียเป็นคนที่มีความจริยธรรมในการประกอบอาชีพสูง โดยยึดหลักคำสอนของมหาตมะคานธีผู้ปลดปล่อย ประเทศอินเดียโดยปราศจากความรุนแรง ซึ่งหลัก การที่คานธีได้ให้กับคนอินเดียว่าความวิบัติที่เกิด จากการขาดจริยธรรมไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. ความมั่งคั่งโดยปราศจากการงาน (wealth without work)

2. ความสุขเพลิดเพลินโดยไร้มโนธรรม (pleasure without conscience)
3. ความรู้ที่ขาดคุณธรรม (knowledge without character)
4. การพาณิชย์ที่ไร้ศีลธรรม (commerce without morality)
5. วิทยาศาสตร์ที่ขาดมนุษยธรรม (science without humanity)
6. การนับถือบูชาโดยไม่เสียสละ (workshop without sacrifice)
7. การเมืองที่ไร้หลักการ (politics without principle)

จะสังเกตได้ว่า ความวิบัติที่คานธีกล่าวไว้เป็น เรื่องคุณธรรมจริยธรรมทั้งสิ้น ดังนั้นในการประกอบ อาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมก็จะต้องให้ความสำคัญกับ เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสูงยิ่ง และอีก ประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรมอย่างสูงยิ่งเช่นประเทศญี่ปุ่นเป็น ประเทศที่พ่ายแพ้สงครามอย่างยับเยินแต่ก็สามารถ ฟื้นฟูประเทศและเป็นประเทศชั้นนำทาง อุตสาหกรรมได้โดยประเทศญี่ปุ่นได้ปลูกฝังนิสัยที่ แฝงไว้ด้วยคุณธรรมและจริยธรรมในวิถีชีวิตของคน ญี่ปุ่นไว้ 10 ประการและนำไปสู่ความสำเร็จได้คือ

1. ตรงต่อเวลา (on time)
2. รับผิดชอบต่องานที่ทำ (responsibility)
3. ทำงานด้วยความกระตือรือร้น (active)
4. สะอาดเป็นระเบียบ (tidy)
5. อ่อนน้อม ถ่อมตน (respect)
6. ประหยัด อดออม (saving)
7. พิถีพิถันในรายละเอียด (elaborate)
8. ซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง กตัญญู (honest)
9. แยกแยะเรื่องส่วนตัวจากส่วนรวม (professionalism)
10. เน้นการทำงานเป็นทีม (team work)

จากการปลูกฝังอุปนิสัยของคนในแต่ละชาติ เพื่อสร้างและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่คนในชาติ สังเกตได้ว่าจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้เกิดความตระหนักและซาบซึ้งในการปฏิบัติ โดยเริ่มตั้งแต่ในครอบครัว ในระบบโรงเรียน เพื่อให้เกิดระเบียบวินัย ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น จนเกิดเป็นนิสัยในการทำงาน ตลอดจนการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือกล่าวโดยรวมว่าสร้างให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

จริยธรรมกับการปฏิบัติในเชิงธุรกิจ อุตสาหกรรมของไทย

ประเทศไทยถ้าพิจารณาจากพื้นฐานการดำรงชีวิตของคนไทยที่มีผู้นับถือศาสนาพุทธมากกว่าร้อยละ 90 ของประเทศไม่สมควรจะมีปัญหาในเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและด้านอื่น แต่โดยเฉพาะด้านการเมือง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ต้องทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลสนับสนุนด้านอื่นๆ โดยเฉพาะด้านธุรกิจ อุตสาหกรรมมีปัญหาอย่างมากจนกระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 13 ว่าด้วยจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ 3 มาตรา คือ มาตรา 279 มาตรา 280 และมาตรา 304 ว่าต้องมีมาตรฐานทางจริยธรรม มีบทลงโทษผู้กระทำความผิดจริยธรรมและกำหนดให้จัดทำประมวลจริยธรรมตามมาตรา 279 ให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

การดำเนินการของผู้ประกอบธุรกิจ อุตสาหกรรม องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยความโปร่งใส (Transparency International) ได้สำรวจวัดค่าดัชนีชี้วัดการคอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index:CPI) โดยรายงานข้อมูลการจัดลำดับค่าความโปร่งใสระหว่างปี 2005 - ปี 2007 โดยมีค่าตัวเลขดัชนี CPI ตั้งแต่ 0 - 10 ตัวเลข

มากแสดงว่ามีความโปร่งใสน้อย ตัวเลขน้อยแสดงว่ามีค่าความโปร่งใสน้อย แสดงว่ามีการคอร์รัปชันสูง ซึ่งในปี 2005 สำรวจจำนวน 159 ประเทศ ปี 2006 จำนวน 163 ประเทศ ปี 2007 จำนวน 180 ประเทศ ประเทศไทยได้ค่า CPI ปี 2005 3.8 อยู่ลำดับที่ 59 ปี 2006 ได้ 3.6 อยู่ลำดับที่ 63 ปี 2007 ได้ 3.3 อยู่ลำดับที่ 84 ซึ่งแสดงว่าในประเทศไทยมีปัญหาการคอร์รัปชันสูง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในประเทศไทยมีปัญหาในการปฏิบัติทางจริยธรรมโดยเฉพาะในด้านธุรกิจอุตสาหกรรม มีการละเมิดฝ่าฝืน หลีกเลียงกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบที่กำหนด เช่น การหลบเลี่ยงภาษี การปล่อยมลพิษลงในแหล่งน้ำ การบุกรุกทำลายธรรมชาติ การปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมลงในแม่น้ำลำคลอง การติดสินบนเจ้าหน้าที่ การเอื้อประโยชน์ในทางมิชอบต่างๆ เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางเพราะคนไทยหลงใหลและมีค่านิยมฟุ้งเฟ้อ ไม่รู้จักพอเพียง และในเรื่องคุณธรรมกับความพอเพียง นักธุรกิจอุตสาหกรรมต้องตระหนักและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและจะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเยาวชนของชาติตั้งแต่วัยเยาว์

ในเรื่องดังกล่าวนี้ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย (2551:25) ได้เสนอแนวทางไว้ว่าถ้าจะให้สังคมมีคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ปลูกฝังการสร้างความดีให้กับเยาวชน ครูอาจารย์ สมควรหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตเป็นคนดี ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้น่าอยู่
2. ต้องขจัดปัญหาคอร์รัปชันหรือฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างจริงจัง
3. สอดแทรกคุณธรรมเข้าไปในทุกกิจกรรมของนักเรียน ส่งเสริมทักษะด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ซึ่งจะเห็นว่าถ้าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่ต้นซึ่งคล้ายกับ

ประเทศอื่น ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ก็จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้านจริยธรรมในทางธุรกิจ อุตสาหกรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้นในสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมที่มีพุทธศาสนาอยู่คู่คนไทยมาช้านาน ถ้าคนไทยรู้จักนำหลักฆราวาสธรรม 4 ประการ คือ

1. สัจจะ ความจริงใจในสิ่งที่ต้องการในสิ่งที่พึงประสงค์

2. ทมะ การบังคับตนให้ทำอย่างนั้นจริงอย่างสุจริต จริงใจและคงอยู่ตลอดเวลา

3. ขันติ ความอดกลั้น อดทน

4. จาคะ การเสียสละ สิ่งที่เป็นข้าศึกแก่กิเลสทำทุกอย่างเพื่อระงับกิเลสคือโลภะ โทสะ โมหะ

ถ้าผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจอุตสาหกรรมได้ยึดหลักฆราวาสธรรม 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ก็จะลดปัญหาด้านจริยธรรมที่เกิดจากอาชีพนี้ได้อย่างกว้างขวางและมีผลในทางปฏิบัติ

สรุป

จริยธรรมธุรกิจอุตสาหกรรมที่กล่าวมาข้างต้น ตั้งแต่ความหมายว่าเป็นธรรมที่ต้องปฏิบัติ บทบาทและความสำคัญ การปลูกฝังและพัฒนาทางจริยธรรม ตลอดจนการปฏิบัติทางจริยธรรมเป็นสิ่งที่นักธุรกิจอุตสาหกรรมจะต้องคำนึงและตระหนักและปฏิบัติให้ได้ไม่ใช่มุ่งแต่ผลประโยชน์เพียงอย่างเดียว ต้องมีความรับผิดชอบต่อลูกค้า ต่อบุคลากรในหน่วยงาน ต่อคู่แข่ง ต่อรัฐ ต่อสังคมโดยรวม ต่อสภาพแวดล้อม หรือต่อโลก ซึ่งผลจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม หรือบางครั้งอาจเรียกว่าจรรยาบรรณในวิชาชีพก็ได้ จะส่งผลเสียหายทั้งในวงแคบและกว้างได้

ณรงค์ศักดิ์ มณีแสง

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย. “คุณธรรม - พอเพียงสร้างความอยู่รอดให้สังคม” **มติชน**. 4 เมษายน 2551 หน้า 25.
- แทนไท ผดุงธรรม. **ทำตามพ่อ**. กรุงเทพฯ: สยามอินเตอร์บุคส์, 2549.
- ธานินทร์ ภัยวิเชียร. **คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์, 2548.
- ปราชญา กล้าผจญ. **คุณธรรมจริยธรรมผู้นำรัฐ**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2549.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) **ไตรลักษณ์**. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา, 2541.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). **ธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2529.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **หัวใจนักบริหาร**. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์, 2548.
- ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : นานมีบุคส์พับลิเคชั่น, 2546.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. **คุณภาพคือการปรับปรุง**. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2543.